

א' טבת, תשפ"ד
13 דצמבר, 2023

פרוטוקול ישיבה 3/2023 ועדת איכות סביבה

משתתפים:

נרי אראלי, יו"ר הועדה
קורין תויתו, חברת ועדה
אבי כהן, מנהל אגף תפעול
גבי דוברון, דגן מהנדס
איילה גובר אברהמי, יחידה סביבתית
אורלי מילר, יחידה סביבתית
דנה רוזד, יחידה סביבתית
רות קיגסולד, בית ספר שדה עין גדי
ערן היימס, רט"ג

חסרים:

עפרה שוורץ, חברה
ד"ר עודד קינן
טובי שור, מי"ה
מיטל לאון, מי"ה

סיכום דיון מיום 26.7.23 בנושא ועדה לאיכות הסביבה

מטרת הפגישה:

סיכום שנת הפעילות ועדה לאיכות הסביבה.

בישיבה דנו בנושאים הבאים:

1. זכיית המועצה בקול קורא של המשרד להגנת הסביבה והקמת ועדת היגוי לפרויקט.
2. חלקיקים רדיו אקטיביים בשדה בריר -פניה לביצוע מחקר
3. קווים מנחים של הוועדה עבור המועצה בעניין סוף תקופת הזיכיון של מי"ה.

סיכום והחלטות:

1. זכיית המועצה בקול קורא חינוך סביבתי של המשרד להגנת הסביבה והקמת ועדת היגוי לפרויקט.

נרי: המועצה זכתה בקול קורא עבור פרויקט סביב טבע 2022.

דנה: סקר הטבע זה בעצם סקירה אקולוגית של שטחים שאנחנו מגדירים שייסקרו במסגרת העבודה, זה מרכיב שהוא בסיסי בקול הקורא. עכשיו, מה שאתם רואים פה, אנחנו פשוט התחלנו לעבוד כדי לנסות להגדיר את אותו קו כחול של סקירת השטח, כי בעצם לפי הגדרות הקול הקורא הקו הכחול צריך להיות שטח המועצה, הקו הכחול של המועצה, פחות שמורות טבע, אז בעצם מורידים את שמורות הטבע משטח העבודה. אנחנו הוספנו פחות תחום הסקר שעושה עכשיו מכון דש"א. הוא סיים את הסקירה עבור שטח הזיכיון של ים המלח, אז אין טעם לבצע סקירה נוספת מעבר למה שהם עשו, הם עשו את הסקירה ברזולוציה מסוימת. אם אנחנו נגיד שלדוגמה באזור כיכר סדום יש שטחים שיש להם ערך, שרוצים לרדת ברזולוציה של הסקירה שלהם מכל מיני סיבות, מסיבות תכנוניות, מסיבות תיירותיות,

מסיבות חינוכיות, כל מיני סיבות, אפשר לקחת ולהשתמש בפלטפורמה הזאת של הסקר שלנו כדי לרדת ברזולוציה באזורים שאנחנו בוחרים לעשות אותם. מעבר לזה, יש כאן איזושהי הצעה, בגלל שבעצם עבדנו עם מכון דש"א על זה כי היינו צריכים את הקו הכחול שלהם של

מה שהם סקרו, אז הם כבר ככה על הדרך ניסו לעזור לנו להגדיר אותו. אז אנחנו בעצם רואים כאן את הקו הסגול שהם הציעו, כולל הר עמשא שהוא איזושהי מובלעת שגם שם אנחנו רוצים לעשות עבודה. שם אגב אני לא מכירה סקירות שנעשו, אז מאוד חשוב לסקור את האזור שם. צריך לכלול פה שטחים נוספים שלא נכנסו. זה הפולגון שלפני ההערות שלנו, שצריך להכניס גם את אזור מישור עמיעז. ובכיר סדום רציתי לשמוע ממכם אם יש אזורים נוספים, או בכלל אם יש אזורים שאתם ככה חושבים שצריך להכניס אותם מעבר לקווים הסגולים שמוצעים כאן. השטחים הירוקים זה שמורות, אמרנו שלא סופרים אותם. השטח הכחול זה שטח שמבצעים כבר מכון דש"א במסגרת הזיכיון, זה השטחים שהם בעצם ביצעו או שטחים שהם כבר עשו בעבר. בכל מקרה נשארנו עם הקו הזה. אז קודם כל נשמח לשמוע אתכם בעניין הזה. ואפשר לראות שאנחנו בעצם מדברים כאן, מלבד הגדרת קו כחול שאותו צריך דבר ראשון כדי לצאת לדרך למכרזים ולהצעות מחיר אז זה הדבר שמאוד חשוב לנו כרגע לסיים איתו, מלבד זה אנחנו בעצם מקימים ועדת היגוי. ועדת היגוי צריכה לכלול את מחלקות המועצה, לרבות תפעול, תכנון כמובן, תיירות, כי יש כאן חשיבות תיירותית גם. אנחנו רואים בכל מיני מקומות, גם ברשויות שעשינו אצלנו וגם ברשויות אחרות בארץ, שלממצאים יש גם ערכים תיירותיים אם יודעים להדגיש אותם נכון. חינוך. בעצם הפלטפורמה של האינפורמציה הזאת שתתקבל מהסקר, יש לה תפקיד חינוכי. זה מקום שאפשר להתחיל לתפעל פה ביוטופים לבגרויות או כל מיני נקודות בגרות כאלה ואחרות, להתחיל לשתף את מערכת החינוך בכל מיני דברים. כמובן אנחנו. מבחינת משרדי ממשלה, המשרד להגנת הסביבה, יש לנו את רשות הטבע והגנים, חלה"ט. אנחנו צריכים להבין מי נציגי הציבור והקהילה שנכונים לוועדת ההיגוי הזאת, כי אנחנו רוצים כבר להתחיל לנסות אותה. ונציגי תעשייה, כי יש לנו שטחים שהם גם בתחום אזורים התעשייה שיש להם חשיבות, כמו המלחה שנמצאת בשטח באזור תעשייה סדום. אז זה בגדול. ביובליץ זה בעצם אירוע שמתבצע על פני 24 שעות, הוא מבוצע לפי פורמט בינלאומי, שבעצם יש לו שתי מטרות עיקריות. אחת זה באמת לבצע סקירה בשטח, אבל עם כל סוגי הקהילות שנמצאים באזור. כלומר, בוחרים שטח מסוים שבו מתנהל האירוע הזה במשך 24 שעות, יש לזה אימפקט תיירותי מאוד נחמד, זה עובד יפה, תיירות מאוד אוהבת להשתתף באירוע הזה, מערכות חינוך, זה ממש תפור עליהם, כי בעצם אנחנו מביאים את כל החוקרים מכל הדיסציפלינות, והם ביחד עם הקהילה ועם מערכות החינוך מבצעים את הסקירות בשטח, כולל את הספירות ואת הכל.

נרי: לעדכן את התוכנית כדי שהיא תתאים למבנה המיוחד של המועצה האזורית תמר. אני ישבתי עם הנציג של מכון דש"א. ישבתי עם הנציג של מכון דש"א, שמעתי ממנו את מה שהם עשו. ומה שצריך באופן לדחוף זה למצוא את המסגרת שבה הנציגים שאתם הוספתם ייפגשו, תמר ונאות הכיכר אפשר ביחד, עין גדי ובית ספר שדה ביחד. ועם המפעלים, גם כן צריך איכשהו לשלב אותם בדבר הזה. ויעדכנו את הדפים שקיבלנו שמופיעים בקול קורא, יעדכנו אותם לפי הצרכים המיוחדים של האזור שלנו. כאשר אני שמח להזכיר שבעזרת ידידי כדור הארץ כבר עשינו פעם סקר מפגעים ויש נתונים שלו.

איילה גובר: תוקף של הקול קורא עד 31.12.2025.

דנה רודד: כן, בדיוק. אבל לי חשוב לדעת איזה נציגי ציבור נוספים או איזה קבוצות קהילתיות חשוב שייכנסו לתוך זה.

רות קיגסולד: השטחים שנסקרים, בעצם השטחים שמכון דש"א סקרו, הם לא נסקרו בהיבט של תעשייה, הם נסקרו בהיבט של טבע, לא?

דנה רודד: אנחנו לא סוקרים בהיבט של תעשייה, אנחנו סוקרים בהיבט של טבע. אני חושבת שהם הם כן מתייחסים למפגעים בתחום של איפה שהם סקרו, הם כן ציינו מפגעים. יש צוות של הזיכיון

שעוסק במפגעים. מי בדיוק הפרסונה שעושה את זה, האם זה של דש"א שכבר עוברים על הדרך ועושים או צוות מיוחד, אני לא יודעת להגיד לך. יש צוות שעוסק במיפוי מפגעים. אבל אם יש אזורים מסוימים, אנחנו מדברים פה על כל סוגי המפגעים: אקולוגיים, נופיים, קרקע, פסולות, תשתיות, ביובים, שפכים. כל מה שמוגדר כמפגע סביבתי יכול להיכנס למיפוי הזה. נעביר לכם איזושהי רשימת הצעה שאנחנו חושבים עליה של הוועדה הרחבה, ואתם תוסיפו על זה את הגורמים הנוספים שצריכים להשתתף, נכנס את ועדת ההיגוי הרחבה, ואז בעצם אפשר יהיה להתקדם עם צוות תכנון. בנוסף לזה אנחנו נעביר גם איזושהו קו כחול. פשוט נציג אותו בוועדת ההיגוי הרחבה בה יוצג הקו הכחול של הפרויקט כולו. ומכאן נתקדם.

2. חלקיקים רדיו אקטיביים בשדה בריר - פניה לביצוע מחקר.

נרי- התחלנו דיון על בעיות שעולות מהעובדה שיש חלקיקי אורניום שנישאים ברוח ועלולים להיות מפגע בריאותי מעבר למדדים הרגילים של חלקיקים, בדגש על עניין של חומרים רדיואקטיביים. אז בפעם הראשונה שדיברנו על זה אמרת שלחלקיקים הרדיואקטיביים או שאין השפעה או שאנחנו לא יודעים מה ההשפעה ולא ברור הכמויות שלהם.

דנה רודד: לא אמרתי שאין השפעה. אמרתי שאנחנו לא יודעים, אין לנו איזה ערך סף. זה לא שלא יודעים. אין לנו איזושהי הגדרה של ערך סף לזה, לפחות אנחנו לא מכירים משהו.

נרי אראלי: מלבד גודל החלקיקים... מה שאני רוצה להעלות בוועדה הוא שהמועצה תיקח על עצמה ובמימונה, אולי בשיתוף היחידה הסביבתית, תדאג לתקציב ייעודי. המשאיות שנושאות את העפרה... משדה בריר, בין אם הוא יוקם ובין אם הוא לא יוקם, צריכות לעבור בתחום המועצה. והן יהיו מפגע נשימתי לעוברי הדרך, לילדים שלנו שיבואו לבקר במפעל אפעה. המועצה מתוך דאגה לבריאות התושבים חייבת להיכנס לנושא הזה. שכיום אני אספתי שישה מאמרים בנושא של חומרים רדיואקטיביים... מרוכזים. שלחתי לכם גם חלק מהמאמרים האלה. להיכנס ולמנות חוקר, לשכור חוקר או להטיל את זה על גוף מקצועי אחר. לקבל דוח מסודר מהם הסיכונים הבריאותיים הנובעים מחוסר הידע שיש כרגע ביחידה הסביבתית, איך להשלים אותו. לגבי מה קורה מחלקיקים רדיואקטיביים שנישאים באוויר. אני לא מתכוון לוותר בנקודה הזאת. אומנם אמרתי את זה לפני שתי ישיבות כבר, בינתיים לא נעשה שום דבר, אבל בתור הצוואה שלי אני מתכוון להעלות את זה במליאה ולהמשיך לנדנד עד שהמועצה תתגייס להגן על בריאות תושביה.

אבי כהן: הועדה לאיכות סביבה לקדם את הסוגייה הזאת ולהפוך אותה לצעדים אקטיביים בשטח, עם תוכנית עבודה, עם הכל. ככה צריך לנסח את זה.

ערן היימס: הכוונה לתוכנית העבודה...?

אבי כהן: כן. לא, אבל צריך להשקיע גם במחקר לפני.

נרי אראלי: מצדי שישתפקו בשלב המחקר ויגידו "חקרנו, בדקנו, אין שום השפעה"...

אבי כהן: ברור שזה מחקר ספרותי בהתחלה, אבל יכול להיות שיגידו לנו "אוקיי, מתחילת השינוע של המשאיות תציגו ניטור מסוים, לתמוך במחקר או לשלול אותו, לדעת מה המצב". יכול להיות.

נרי אראלי: מישהו רוצה להתייחס?

דנה רודד: אני חושבת שכשמציגים את הרעיון למחקר לא צריך להציג אותו רק בהקשר של בריר. זה צריך להיות בהקשר. הקישור פה הישיר לבריר הוא מיותר. הוא גם, אבל הוא מיותר. את המאמרים ששלחתי לכם עושים באופן עקרוני במכרות פוספטים.

דנה רודד: כריית פוספט יש פה גם בלי שום קשר לבריר.

נרי אראלי: כן, כן.

איילה גובר: בבריר לא יהיה.

ערן היימס: מה עם כל המשאיות ש...

אופיר כץ: צריך להגדיר את זה על סמך מה שכבר קיים בשטח, על סמך הכרייה... רלוונטי לבריר, לא רלוונטי לבריר.

דנה רודד: זה חשוב, כן, זהו.

אופיר כץ: אם מחר מחליטים שאין שם כרייה, כל הרעיון...

נרי אראלי: לא, לא. הרעיון עלה בהקשר בריר, אבל...

אופיר כץ: כל הגבס הזה שם ברותם, יכול להיות שהוא מפגע פי 10 יותר ממה שבריר יכול להיות בכלל.

דנה רודד: נכון, בדיוק.

נרי אראלי: הוא מכיל חומרים רדיואקטיביים. אורלי.

אורלי מילר: אין ערך סף. זה נבדק, יש על זה נתונים... הוא לא הוגדר כמשהו... תראה, אסור להשתמש בו, למה הוא נערס ככה בכל העולם? כי יש מגבלות שימוש מבחינת הריכוז של הקרינה, מבחינת פעילויות שונות שמותר למשל לחקלאות ולתשתיות כבישים. יש בדברים האלה מגבלות. ברוב המקומות בעולם החקיקה היא מאוד קפדנית ולכן לא משתמשים בזה. למרות שאמריקאים עכשיו מנסים לשחרר דברים, זאת אומרת יש להם שם ממש מכון מיוחד, מו"פ לנושא הזה של שימוש בפוספוגבס. ואני יודעת שגם רותם מחפשים, עשו המון ניסויים בעניין הזה, איך להשתמש בזה לכל מיני מטרות. אבל לא משחררים. אז זה הכל סביב הנושא הזה **איילה גובר:** מקרין.

אורלי מילר: כן, כמה הדבר הזה. גם כמה הוא עומד בתקנות של כל מיני דברים שאפשר לעשות בהם שימוש. אבל עצם העמידה של ההר שם לא הוגדרה אף פעם על ידי מישהו, לא המשרד ולא כל גוף אחר, כאיזשהו מערום.

איילה גובר: כפסולת מסוכנת.

אורלי מילר: כן, כפסולת רדיואקטיבית או משהו.

נרי אראלי: אני פותח רגע סוגריים. אתם יכולים להגיד משהו על מה קור עם היתר הבנייה להר הגבס? להר המלח.

גבי דוברון: לא היתר בנייה, תביע.

הם הגישו תביע לפני די הרבה זמן. זה בדיונים ארוכים מול המשרד להגנת הסביבה, מול כל מיני פרסונות שם, כמו רם אלמוג, שעכשיו גם מתן לוינסון נכנס לעניינים שם. אנחנו כרגע לא נכנסים עכשיו לדיון, עד שמקבלים חוות דעת של המשרד לעניין הסביבה למסמך הסביבתי שמוגש במסגרת התביע הזאת, מסמך סביבתי שמתאר את ה... בנקודות נבחרות. בסופו של דבר רוצים להגביה את ההר ב-50 אחוז, מ-40 ל-60. את התשקיפים.

דנה רודד: נרי, קודם כל החלופה ארוכת הטווח להר המלח תיבחן בתסקיר ויהיו חלופות. אני חושבת שמסוע של עוד 17 קילומטר הוא לא מה בכך, הוא לא סתם הארכת מסוע, זו תשתית משמעותית שצריך גם להבין את החלק שלה בתוך התמונה הכללת הזאת. יכול להיות שזה יהיה הפתרון הכי סביבתי שיש, אבל בשביל זה יהיה תסקיר. צריך להפריד בין הפעולה לשנים הקרובות מה שנקרא של ההגבהה שהם מבקשים, לפתרון ארוך טווח. זה שני דברים שונים.

ערן היימס: אני רוצה לעדכן, נרי, על משהו יותר רלוונטי, יותר אקטואלי. בסדר? אפשר? דנה? לא, כי הייתה באמצע, לא ידעתי אם היא באמצע או בסוף. כמו שאתם יודעים, הזיהום, דיברתם על ערמות הפוספוגבס, עדיין יש ערמות זיהום בתוך הנחל. זה שהפרמטרים עלו בסקר... הראו שניתן להכניס פנימה קהל, עדיין זה לא אומר שהזיהום ברמה אקולוגית נעלם משם. דרך אגב, החומרים האלה, החומרים שיש היום בנחל לשמחתנו ולמזלנו לא נחשבים חומרים מזהמים.

נרי אראלי: מסוכנים.

ערן היימס: מסוכנים לאדם לצורך העניין. אבל עם זאת מבחינתנו, מבחינה אקולוגית, וכל המחקרים שעשינו מ-2017... מראים ש... דקה אני מסיים. מראים שהדבר הזה לא טוב לסביבה

מבחינה אקולוגית, לצומח, לחי וכו'. ולכן רשות הטבע והגנים החליטה שהיא הולכת על פרויקט גדול של החלפת קרקע במקטע החולי. סך הכל יש לנו כמה מקטעים לאורך נחל אשלים. החלק העליון שזורם בעצם למורד הוא חולי, ואנחנו הולכים להסיר את הקרקע הזאת. זה לא כזה פשוט, זה מגה פרויקט. נכניס קרקע חדשה דומה, תוך ניסיון לחקות נחלים שכנים, נחל גמלים, נחל צפית עליון, כל מיני נחלים גם בקו פרשת המים הזה המקומי. ובתקווה.. לא בתקווה, אנחנו מתכוונים להצליח, נחזיר את בית הגידול למצב הקודם שלו.

אורלי מילר: מתי זה יתחיל?

ערן היימס: קודם כל כרגע מסתיים תהליך הגישור, כל פעם איזה ערעור כזה או אחר עם כל מיני גורמים שמנסים להרוג את זה, הם חושבים שזו טעות... אני מקווה שזה ייגמר מהר מאוד, שהערעור הזה ידונו בו וידחו אותו ואנחנו נוכל לקבל את התקציב ולצאת לדרך. אני מבחינתי מתייחס לזה כאילו הכסף כבר פה ואני מקדם את הפרויקט הזה בכל הכוח. לקחנו מנהל לפרויקט, לקחנו אדריכל נוף, אנחנו מגייסים צוות יועצים. הזמנתי את גלעד. אבל ביקשתי מהמזכירה לתאם איתו סיור לשם, אם אתה רוצה גם או מישהו אחר במועצה לבוא. לפני שאנחנו נכנסים מאוד מאוד חשוב לי שתראו את התמונה, בסוף זה אצלכם, זה מגה פרויקט.

אורלי מילר: ערן, גם העלינו את זה בסיכום שנה וגם החוקרים העלו את זה דרך אגב, חלקם, שיש פה לא רק את אירוע נחל אשלים בחלק העליון של נחלים אשלים, יש פה גם לאורך השנים. שיקוע של חלקיקים. עכשיו, אני אמרתי שם, אני אומרת לך עוד פעם, תשאלו האם אתם רוצים לעשות את זה בנקודת הזמן המיידית או לעשות את זה ב-2026 שאז נגמר הפרויקט של מתקן 70 שלדעתי הוא הכי משפיע שם. ובאופן כללי ב-2026 אמורים להסתיים הפרויקטים גם של החלקיקים.

סוף 2026 זה היעד של רותם לסיים את הפרויקטים המשמעותיים.

ערן היימס: ואז מה? כמות החלקיקים באוויר תהיה נמוכה משמעותית?

אורלי מילר: בהחלט. ברגע שמתקן 70 יטופל זה יהיה הבדל של שמיים וארץ בקטע הזה.

נרי אראלי: אני רק רוצה להתייחס לדבר אחד. לרותם לא לתת בכלל... אני, אם זה היה תלוי בי... יש לכם פרויקט, תתחילו. רותם יבקשו עוד דחייה.

אורלי מילר: זה לא קשור ברותם, זה יצא מהידיים שלהם, זה עכשיו כסף של הוועדה לתביעות אזרחיות, זה לא קשור לרותם.

דוברת*: כן, זה מי מממן בעצם את כל הפרויקט הזה.

נרי אראלי: וזה יתאחר. תתחילו לעשות, אחרי זה לא ייצא כלום.

ערן היימס: אני לגמרי הולך לבדוק את מה שאמרת עכשיו. אני לא יודע מה גודל לתרומה ביחס למה שנוציא משם. קודם כל זה שכל הגבעות שם מלאות בחומר שהגיע מהאוויר, אין על זה עוררין.

אורלי מילר: אתה יכול לבוא ולעשות החלפה מטורפת של קרקע

ערן היימס: את לא יכולה כי תחשבי שיש שטפונות כי אם זה היה חומר מזוהם היינו צריכים לקחת את זה ואז רק העלויות. ההובלות של החומר הזה היו הורגות את כל התקציב.

אורלי מילר: תבדקו את המשמעות של זה. אם תרצה אני יכולה לתת לך אנליזות. כל מה שתמצאו שווה בדיקה.

3. **קווים מנחים של הוועדה עבור המועצה בעניין סוף תקופת הזיכיון של מי"ה.**

אני משקיף מהצד בוועדה לקרן אזרחי ישראל. אני משקיף מהצד על התארגנות המועצה לזיכיון. ואני חושב, אחרי שהתכתבתי עם נרי כבר שאם גופי המדינה ימשיכו להסתכל על נושא הזיכיון דרך החור של הגרוש, כלומר כמה המדינה תקבל ומה יהיה עם זכות הערעור של מפעלי ים המלח וכמה עידן עופר ישלם לאיזה טייקון אחר, הטבע ייצא נפגע. וכאשר כל גופי התכנון, לפחות אלה שאני נתקלתי בהם, מתעניינים ב"אוקיי, כמה זה יעלה לנו?" ומשרד האוצר והגופים האחרים בוחנים את הסוגיה הזאת רק מהכיוון של העלות הכלכלית, בסיכומו של דבר התושבים והטבע ייצאו נפגעים. ולכן מה שאני חושב שהוועדה שלנו צריכה לעסוק בו הוא מהם הנושאים הטבעיים,

הנושאים האקולוגיים שקיימים בתחומי המועצה, שאנחנו אותם רוצים להבטיח ולשמר בלי קשר לעלות הכספים שלהם. למשל... משהו שמאוד לא אהוב עליהם לפי מה ששמעתי בוועדות, קביעת קו מקסימום שבו המדינה מאפשרת את הורדת המפלס על ידי מפעלי ים המלח, לא משנה על ידי מי. קו אדום שמתחתיו אסור לרדת. אף גוף לא מעלה דבר כזה. לכן לתושבים ולנו...

אבי כהן: אתה מדבר על האגן הצפוני?

נרי אראלי: האגן הצפוני, בוודאי. אני לא נכנס לפתרונות, אלא אני נכנס לרשימת ערכי הטבע שקיימים בתחום המועצה ושאינם מופיעים כרגע. דרך אגב, אני לא יודע בדיוק איך. המועצה עדיין לא מעורבת, היא לא הייתה מעורבת בכלל.

אבי כהן: היא מעורבת.

נרי אראלי: אבל ניר הודיע בישיבה האחרונה שמעכשיו המועצה מעורבת בצוותים של המשרד להגנת הסביבה.

אבי כהן: המשרדים הרלוונטיים, כן.

נרי אראלי: אבל היא עדיין לא מעורבת בוועדת ההיגוי של האוצר... ולכן אני חושב שאנחנו... אני קודם רוצה לשמוע אתכם, אולי כל אחד יחשוב מה לדעתכם הם ערכי הטבע, הערכים גם ההיסטוריים, גם ערכי מורשת, שאנחנו כתושבים שחיים באזור רוצים לשמר אותם ושהם יהיו חומר בסיס, חומר רקע לדרישות, לפחות דרישות המועצה כלפי הגורמים, כאשר דנים על עניין הזיכיון. מעבר לעניין הכספי, שהוא חשוב, חשוב נורא, הכסף מניע את העולם, אבל לנו בתור אנשים שחרדים לסביבה יש גם ערכים נוספים. זה הנושא. אני אשמח לשמוע התייחסויות.

דנה רודד: קודם כל אפשר להשתמש בכלים שאנחנו מקבלים בקול קורא של סביב הטבע לצורך המיפוי של הדברים האלה. אבל אנחנו צריכים בעצם להבין מה זה הדברים הנוספים או האזורים הנוספים שאתה מדבר עליהם כדי לתת להם את הדגש המתאים. כי העבודה הזאת תסתיים לפני שתסתיים העבודה של הזיכיון. רגע, שנייה, שנייה. רגע. נדייק את הדברים. יש איזשהו לוח זמנים שהציבו בוועדה של הזיכיון לקבלת החומרים, צריך יהיה להסתכל, אני אנסה לדייק את עצמי מבחינת הלו"ז, הוא לא מול עיניי כרגע. אבל אפשר יהיה לנסות להתארגן. כי ההחלטות בסוף הן אחרי הלו"ז הזה, זה רק קבלת החומרים. אפשר יהיה לנסות אחרי זה, אם זה נכנס רחוק יותר. אבל בכל מקרה חשוב להבין ממכם כבר עכשיו על מה מדובר, על מה אתה מדבר כשאתה אומר את זה.

נרי אראלי: אז אני רוצה לענות קודם לבקשה שלך. אני חושב, כתושב וכאזרח מדינת ישראל, לדעתי סביב כל יישוב במעגל של כ-500 מטר, ו-250 מטר מכל כביש. הכבישים הם צירי התנועה שלנו, הכבישים הם צירי ההסתכלות שלנו. אני לא הולך לפי סוגי מפגעים, אלא אני הולך על פי עיקרון של תנועה, של איך התושבים נעים, מאיפה לאיפה, מה הם רואים מהמקומות האלה. ולכן אם את שואלת לגבי הגבולות בתוך הקו הכחול הזה שאתם עובדים יחד עם דש"א, הכיוון שהם הולכים אליו הוא מאוד נכון לפי המפגש שהיה לי. אבל אנחנו כתושבים צריכים לראות מהם ערכי הטבע, הנוף, המורשת, ההיסטוריה, שנמצאים לאורך צירי התנועה שלנו. אפשר גם להכניס צירי נדידה של ציפורים חשבת, ואפשר גם להכניס את העניין של שיטפונות, זאת אומרת ציר צפון-דרום וציר מערב-מזרח. שני הדברים האלה. שיטפונות. אולי בדרום זה גם צפון-דרום.

דוברת*: אבל כל הנושא של הצמצום של השטח של הזיכיון מתבסס על מה שאתה אומר, לפי מה שאני מבינה. כי הרעיון הוא שבזיכיון שיינתן השטח יהיה הרבה יותר מצומצם ממה שיש היום. **נרי אראלי:** לא הרבה יותר מצומצם. יש שם שני דברים שהם בולטים. אחד זה קו החוף שמשתחרר, כי יש מלא בולענים אז מה צריכים אותו מפעלי ים מלח. ובאזורים היותר דרומיים. פשוט זה עלה מאיזה רעיון להקמת עיר במישור עמיעז, שיהודה אלמוג העלה את זה בשנות ה-50, ואז כשעשו. אמרו אולי העיר עוד תקום. ואז הוספה מין בליטה כזאת במפת הזיכיון כדי לכלול גם את זה.

אבי כהן: גם אם שטח הזיכיון יצומצם, הוועדות האלה גם עוסקות בנוקים שיש היום, באופן השיקום שלהם ואיך הולכים לטפל בהם גם בתנאי הזיכיון החדש. גם אם ייצאו ויעזבו שטח, מישהו חייב לטפל במפגע.

רות: נכון. הוועדות כן מתעסקות בנוק הסביבתי. זה רק העניין הכלכלי.

איילה גובר: יש קבוצה שלמה של המשרד להגנת הסביבה, עם כל האנשים.

רות: אני חושבת שהתושבים ברור שטוב שיעלו דברים, אבל זה לא משהו שהם מתעלמים ממנו לחלוטין.

אבי כהן: הייתה בסך הכל ישיבה אחת. ממפים כמעט את כל המפגעים, אנחנו זורקים לשם ממשכות על מאגרי מים שמושפעים. הייתה לנו למשל תלונה שחבריה, גם אם זה לא באופן ישיר, זו הייתה אמירה שלי יחד עם איילה, גם אם זה לא מושפע באופן ישיר מפעילות של מפעלי ים המלח, אנחנו מחפשים את ההשפעות העקיפות. השפעה על מי תהום, אחורה, מה קורה.
דובר: ירידת מפלס.

אבי כהן: ירידת, מה זה גורם, כל דבר ודבר. הייתה בהתחלה איזושהי התנגדות. מאגר חימר, מה שקורה סביבו, הוא מושפע באופן ישיר. אני סובל ממוזיקים, מיתושים, מכל מיני דברים אחרים. והדרישה שלנו היא שגם סוגיות כאלה ייכנסו.

אופיר כץ: אני הייתה בפגישה עם צוות מיפוי המפגעים ודיברנו ואני העליתי את העניין... לצמצם את תחום הזיכיון.. במצב הנוכחי כרגע, אם הם רוצים להקים סוללה חדשה, הם יכולים פשוט לקחת כל תא שטח מתוך שטח הזיכיון פחות או יותר.

אבי כהן: לא, צריך היתר.

אופיר כץ: כן, בסדר. ולהתחיל פשוט להוציא משם חומר בשביל סוללה. וזה לא הגיוני שזה יהיה המצב.

אבי כהן: זה לא כל כך נכון.

ערן היימס: זה מאוד לא נכון. יש להם תב"עות מאושרות.

אבי כהן: תב"עות, היתרים.

דוברת: בצאלים זה לא כאילו כל האזור, גם המטעים וגם כל האזור.

ערן היימס: זה סך הכל נעשה עפ"י חוק. בעבר הרחוק, למשל בנחל. אם אני לא טועה, אם יש נזקים מאוד מאוד גדולים, כן צריך למפות את מפגעי העבר שיטפלו בהם.

אבי כהן: אלה נושאים שעולים בוועדה.

ערן היימס: ברור. כל מה שקורה היום לפי חוק.

אופיר כץ: בכל אופן כל השטחים האלה כלולים בתוך הזיכיון. אמרתי שזה לא הגיוני ושצריך לצמצם את הזיכיון כמה שיותר.

ערן היימס: אבל צמצום הזיכיון זה מובן מאליי, זו עמדה מאוד ברורה של המועצה.

אופיר כץ: לא, גם של הצוות שקובע את הקו של הזיכיון עכשיו, מבחינתם הם בשאיפה לצמצם את שטח הזיכיון כמה שיותר, גם בגלל הדברים האלה.

דנה רודד: בעצם הפלטפורמה המקורית או הרחבה ביותר של הסוגייה הזאת שאתה מדבר עליה, נרי, זו אותה תוכנית של קידוחי המים, הייתה תוכנית סטטוטורית שבעצם מפעלי ים המלח הגישו את כל הקידוחים שנמצאים בתחום הזיכיון. אני לא מכירה, יכול להיות שהיו שם גם כאלה שלא בתחום הזיכיון, אני צריכה לבדוק אצלי. בכל מקרה הם לקחו את כל קידוחי המים שהם משתמשים והיו צריכים לתת עליהם דין וחשבון. בעצם התוכנית הזאת הכילה קידוחים שבעצם לא נמצאים בפעולה כבר, שננטשו בגלל המלחה וכל מיני דברים כאלה שהתרחשו עם השנים, קידוחים שהם פעילים היום, וקידוחים חדשים שהם מבקשים לעתיד. היה תסקיר מאוד מאוד. זה מסמך סביבתי, אבל הוא היה ברמה של תסקיר כבר, מאוד מאוד רחב, שסקר את כל הסוגיות ההידרולוגיות והנופיות של הדבר הזה. ונקבעו קידוחים, תוכנית פעולה בעצם לשיקום קידוחים ישנים וטיפול

בקידוחים קיימים, ואיך יהיו קידוחים עתידיים. כל זה באיזושהי ראייה ארוכת טווח. אז בעצם יש כאן סטטוטוריקה שמעגנת את הקידוחים.

נרי אראלי: אבל לא כולם בתחום הזיכיון.

דנה רודד: אני צריכה לבדוק אצלי באמת אם יש איזה קידוח או שניים שברחו. איזה קידוחים אתה אומר שהם מחוץ לזיכיון?

נרי אראלי: קידוחי תמר הם קידוחים שמגיעים, כולם או רובם, אני לא זוכר כבר, מגיעים בין כולם, או רובם, מגיעים למים הפוסיליים. זה מאגרים שלא מתחדשים.

דנה רודד: רגע. זה לא קשור. אם הקידוח מגיע למים פוסיליים או לא, זה לא קשור כאילו. מה שהיה חסר בעבודה הזאת, והצוות כבר קיבל את האינפורמציה על זה, זה שהתוכנית הגדולה הזאת והחשובה שנעשתה לקידוחי המים לא הגדירה קווים אדומים בעצם. לא באה ונתנה עד איפה, עד איזה מפלס אפשר לשאוב או לא. כי זה בעצם היה להיכנס לתסקיר חדש נוסף. את זה הם היו אמורים להשלים מול רשות המים. האם הושלם או לא אני לא יודעת. אבל זה משהו שהצוות נשלח לעשות שיעורי בית לגביו כדי להבין מה הקווים האדומים. זה הנתון שבעצם חסר לסוגיה שאתה רוצה לדבר עליה.

נרי אראלי: כן. אז איך דואגים שהדוח יהיה לפני 2030? כי אם זה היה תלוי בכיל אז הדוח הזה היה מופק ב-2031.

דנה רודד: לא, הדוח הזה נעשה לא, אז זהו, זו סוגיה שאני יכולה לרשום מולי גם, לחדד ולחזור ולשאול את הצוות בעצם מה התשובות לסוגיה הזאת.

נרי אראלי: אבל אני כן הייתי מעלה את העניין שהוא לא רק של קווים אדומים אלא יותר תפיסה עקרונית. אני חושב, כל אחד עם העמדה שלו, שאנחנו לא רשאים לפגוע במאגרים הפוסיליים, כי הם בלתי מתחדשים. רוצים לשאוב? מאנרגיה מתחדשת, סדום הירוקה, וממאגרים מתחדשים. אבל במשהו שכל שאיבה ממנו פוגעת בדורות הבאים אנחנו לא מוכנים שתעשו את זה יותר. מעבר לקווים האדומים. הקווים האדומים, נכון, ראיתי בדוח שקיבלנו איפה עובר.

דנה רודד: אם אני זוכרת נכון, בהמלצות הוועדה של הזיכיון בהקשר הזה הם נדרשים בעצם להתייחס לנושא של ייעול התהליכים כדי לצמצם את הכמויות של צריכת המשאבים. באופן כללי הסעיף הזה נולד בין השאר על נושא המים.

נרי אראלי: כן, אבל שוב הוא בהיבט הכספי יותר. עוד הערות?

אבי כהן: אבל שווה שכאילו, אני מקווה שעד הישיבה הבאה יהיה איזשהו מסמך ביניים מהוועדות האלה. DHB שעובדים עם היחידה הסביבתית, הם לא הוציאו סיכומים לאחרונה, נכון?

דנה רודד: לא יודעת, אני צריכה לראות.

נרי אראלי: מי לא הוציא?

אבי כהן: DHB.

ערן היימס: היה משהו על נושא, שלחתי לך בדיוק, על מתקני שאיבה.

אבי כהן: לא, לא. DHB, מפגעים סביבתיים.

ערן היימס: כן, כן.

אבי כהן: סיכום משתי השיחות האחרונות. שווה לעודד אותם ולהציג את זה פה בוועדה, שנראה את הדברים.

דנה רודד: אפשר לנסות, כן, אפשר לנסות לפנות לצוות. במקרה הזה זה למשרד, הוא מרכז את הצוותים.

רשמה: נופר עבודי